

נספחים היסטוריים: מבט על הארצות השונות בהקשר ההצלה

5

אוסטריה

אוסטריה הייתה המרכיב הגרמני האתני של ממלכת אוסטרו-הונגריה, ובשנת 1918, עם ההתפוררות של הממלכה, הפכה לרפובליקה נפרדת. במרס 1938 סופחה אוסטריה לגרמניה הנאצית והייתה לחלק אינטגרלי ממנה. רוב התושבים האוסטרים קיבלו את ה"אנשלוס" (סיפוח) ברצון ואף בהתלהבות. רק מיעוט קטן שמר על התנגדותו למשטר החדש והתארגן בתנועת מחתרת שהקיפה חוגים שונים: סוציאליסטים, קומוניסטים, קתולים ופטריוטים שמרנים. האוסטרים נחשבו בעיני הנאצים "ארים" לכל דבר - מבחינת האידיאולוגיה, הגזע והתרבות, והנאצים ראו בהם שותפים מלאים לחזון הנאצי ולדרך הנאצית. דמויות מפתח בשכבה הבכירה של הנאצים היו אוסטרים.

עד מהרה החלו באוסטריה לפגוע ביהודים, לנשל אותם מרכושם ולהרחיקם מתחומי החברה, הכלכלה והתרבות. ימים מעטים לאחר הסיפוח העניק שר הפנים הגרמני להיינריך הימלר סמכויות מיוחדות לפעול באוסטריה גם מעבר לחוק "לשם השמירה על הסדר והביטחון", וזו הייתה האסמכתה לפעילות האנטי-יהודית בגרמניה. הוקם מרכז גסטאפו בווינה וזמן קצר לאחר מכן קמו מרכזים נוספים בערים המרכזיות של אוסטריה. כבר במרס 1938 נסגרו משרדי הקהילה היהודית והמוסדות הציוניים בווינה, מנהליהם נעצרו, ונאסרה פעולתן של האגודות היהודיות בווינה ובערים האחרות. יהודים רבים נעצרו ונשלחו למחנה הריכוז דכאו. הגסטאפו פתח בשוד מאורגן בדירות יהודים, שכלל החרמת רכוש, יצירות אמנות, שטיחים, ריהוט ודברי ערך, וכל אלה הועברו לברלין.

באוגוסט 1938 נפתחה "הלשכה המרכזית להגירת יהודים" בראשות אדולף אייכמן ועוזרו רולף גינר, שפעל בשיטת כפייה. מהיהודים היוצאים נסחט בשיטה בירוקרטית אוטומטית כל רכושם. עיקר מימון ההגירה בא מהיטל שהוטל על כל מהגר ונגבה מן הרכוש שהיה עליו להצהיר. כל ענייני ההגירה רוכזו בעיר וינה, כך שנציגי הקהילות ויחידים שרצו להשיג מסמכי הגירה נאלצו לשהות בווינה ולעמוד ימים ולילות בתורים ארוכים לפני משרדי העירייה והמשטרה, חשופים להשפלות ולאלימות. באותה תקופה חיו באוסטריה כ-185 אלף יהודים. עד לפרוץ המלחמה, 1 בספטמבר 1939, היגרו מאוסטריה כ-126 אלף יהודים. בזמן המלחמה נשלחו חלקם לגטאות במזרח אירופה, אחרים עוד הצליחו להגר למדינות מערב אירופה, עד שבאוקטובר 1941 נאסרה ההגירה סופית. וב-1942 נשלחו יהודי אוסטריה למחנות ההשמדה בפולין.

בסוף המלחמה שרדו בווינה כ-1,000 יהודים, כשליש מהם הסתתרו במחבואים בסיוע של אוסטרים. היו אזרחים אוסטרים, כמו יוליוס מאדריץ', ריימונד טיץ' ואוסוולד בוסקו, שפעלו לעזרה ולהצלה של יהודים בארצות אחרות שהיו נתונות לכיבוש הגרמני. האוסטרים שהעניקו סיוע מעין זה עברו על החוק שאסר התרועעות עם יהודים ובכך סיכנו את עצמם. העונשים הצפויים להם כללו מאסר במחנות ריכוז, משנת 1941 שליחה לחזית הרוסית כחיילים, ומאסר במחנות אחרים.

בלגיה

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה הייתה בלגיה מדינה צעירה שגילה כ-100 שנה. ערב מלחמת העולם השנייה, רק שישה אחוזים מתוך כ-70 אלף יהודים שחיו בבלגיה היו בעלי אזרחות בלגית. היהודים שהתרכזו בערים הגדולות בריסל, אנטוורפן, ליאז' ושרלרואה היו ברובם מהגרים חדשים משנות ה-20 וה-30 של המאה ה-20, בעיקר מפולין ומארצות אחרות במזרח אירופה. מרבית היהודים לא השתייכו לקהילות היהודיות הרשמיות ונוצרו קהילות אלטרנטיביות רבות. רובם גם לא היו מעורים בפוליטיקה המקומית והיו למעשה זרים בתוך החברה.

בלגיה נכבשה על ידי הגרמנים במאי 1940 כחלק מתכנית לכיבוש ארצות מערב אירופה. בתחילה הונהג בבלגיה שלטון כיבוש צבאי, ולקראת סוף המלחמה, עם הנטייה לספח את בלגיה הוכרז בה ממשל אזרחי. לאורך כל תקופת הכיבוש המשיך מנגנון המינהל הבלגי לפעול באופן סדיר בפיקוחם של העומדים בראש משרדי הממשלה. אלה נועדו דרך קבע לתיאום עמדות, ובמידת מה היו "ממשלה זוטא". מלך בלגיה לאופולד השלישי נטה לשיתוף פעולה עם הגרמנים ואף נפגש עם היטלר פעם אחת, בזמן שהממשלה הבלגית גלתה ללונדון. בין שתי סמכויות שלטון אלו נוצר למעשה נתק שנבע מיחס לשלטון הגרמני. המלכה האם אליזבת פנתה לגרמנים פעמיים והתערבה למען היהודים בזמן השילוחים למזרח. התערבות זו הביאה תועלת זמנית בלבד, ורק עבור אזרחי בלגיה היהודים, שהיו כאמור מיעוט קטן.

עם כיבושה של בלגיה החלו גם הגזרות נגד היהודים, ובאופן כללי האזרחים הבלגים היו אדישים לכך בתקופה זו. אולם היו חריגות מכלל זה: הצו בדבר הרחקת היהודים מהשירותים הממשלתיים והצו בדבר החובה לענוד את הטלאי הצהוב (מאי 1942) עוררו תגובה שלילית בציבור. נשמעו מחאות רשמיות והיו שענדו לאות הזדהות סימנים שונים שדמו לטלאי. המחאות הללו לא הביאו לשינוי במדיניות הגרמנים.

מתחילת הגירושים מבלגיה בקיץ 1942 ועד לשחרור בשנת 1944 חל שינוי בתגובת האזרחים הבלגים למצבם של היהודים. הממשלה הבלגית שגלתה ללונדון כמעט לא נתנה את דעתה על מצוקתם של היהודים גם בזמן שכבר נודע גורלם. עם זאת, התמונה הכוללת הייתה מורכבת ביותר. יהודים בלגים, אזרחים ומהגרים חדשים, מצאו בקרב רבים מהציבור הבלגי נכונות לפעולות מחתרטיות לטובת היהודים, שעיקרן הצלה ובריחה, והיו גם שהביעו נכונות להעניק מקלט ליהודים הנרדפים. שתי קבוצות שפעלו רבות בסיוע היו כנסיות קתוליות וקבוצות מחתרת קומוניסטיות. הכנסיות הקתוליות פעלו בעיקר באזורי הספר ובכפרים, ואילו קבוצות המחתרת הקומוניסטיות התרכזו בערים, ועם חבריהן נמנו גם יהודים רבים בתקופה שלפני הכיבוש. מאבקן של המחתרות הקומוניסטיות היה מאבק כולל נגד הכיבוש, ופניהן היו מופנים לעתיד ולעיצובה של בלגיה שאחרי המלחמה. בעזרת הקומוניסטים התארגנה קבוצת יהודים לעזרה עצמית וקבוצה של התנגדות יהודית שהוקמה בקיץ 1942 ושמה "הוועדה להגנת היהודים" (Comite de defence des Juifs). גם בגופים הכנסייתיים וגם באלה של המחתרת הקומוניסטית היו דמויות שהנהיגו את החברים ועודדו אותם לפעול למען היהודים.

על פי ההערכות, כ-70 אלף איש היו מעורבים בפעילות המחתרת. אנשים שעשו כן הסתכנו בכליאה במחנות כפייה. הודות לסיוע נרחב של האוכלוסייה, הן של הגופים שהוזכרו לעיל,

אך גם של יחידים לא מאורגנים, הוסתרו כ-25 אלף יהודים. ניתן גם סיוע לבריחת יהודים בלגים ולמעבר של יהודים הולנדים דרך בלגיה לצרפת ולשווייץ.

ערב מלחמת העולם השנייה חיו בבלגיה כ-66 אלף יהודים. מתוכם נספו בשואה 28,902-44 אחוז מכלל יהודי בלגיה.

לטביה - ריגה

לטביה היא מדינה בלטית הגובלת באסטוניה, ברוסיה, בבלרוס ובלטא. לאחר מלחמת העולם השנייה הכריזו על עצמם הלטבים כמדינה עצמאית. שיעור הגרמנים מכלל האוכלוסייה בלטביה העצמאית היה כשלושה אחוזים בלבד, אך הם החזיקו בכמחצית האדמות ובעמדות מפתח בענפי המשק האחרים. הגרמנים היו כובשיה ההיסטוריים של לטביה, עוד מהמאה ה-13, ובין השאר בנו את עריה הגדולות ובראשן ריגה, שהייתה עיר גרמנית באופייה. עם עלייתו של היטלר לשלטון פשט הנאצים גם בקרב הגרמנים בלטביה, שבהשפעתם הייתה כלכלת הארץ קשורה מאוד בכלכלת גרמניה, ואותם גרמנים שאפו לספח את לטביה לגרמניה הנאצית. ביוני 1940 כבשה ברית המועצות את לטביה והפכה אותה לרפובליקה סובייטית החברה בברית המועצות. ערב מלחמת העולם השנייה חיו בלטביה כ-94 אלף יהודים, שהיו כחמישה אחוזים מכלל האוכלוסייה.

בצהרי 1 ביולי 1941 כבש הצבא הגרמני את ריגה, ועד 10 ביולי הושלם כיבוש הארץ ולא נותרו בה כוחות סובייטיים. רבים מהלטבים קיבלו את הגרמנים בהתלהבות, מכיוון ששחררו אותם מהשלטון הסובייטי. הגרמנים מצדם נכנסו ללטביה עם תכניות לניצול כלכלתה וכוח העבודה שלה.

לקראת הכיבוש הגרמני הוקמו מיליציות לטביות במטרה לסייע לגרמנים בטיהור הארץ משרידי הסובייטים. בסך הכל שירתו בלגיון הס"ס הלטבי כ-80 אלף גברים לטבים, ועוד כ-30 אלף גברים בחיל המשטרה הלטבית גויסו והוצבו נגד הצבא הסובייטי. מיום הכיבוש הראשון החלו היחידות הלטביות, שכוננו בפי היהודים "די בענדלדיקע" (בעלי הסרטים), לסרוק בשיטתיות את רובעי המגורים ולאסור יהודים. החיפושים בוצעו באלימות, ובתוך כך שדדו רכוש ורצחו אנשים. בתי הכנסת בעיר הועלו באש על היהודים שבתוכם. בשל המצב ניסו היהודים להימנע ככל האפשר מלהתהלך ברחובות, הסתגרו בבתים, ניתקו את פעמוני הדירות, נמנעו מלהשיב כשנקשו על דלתם וחיפשו מחסה בבתים יחידים לטבים. רק מעטים הצליחו להימלט.

כמה ימים לאחר הכיבוש, בד בבד עם גל המאסרים והסריקות בבתים, החל רצח של יהודים ביער ביקרניקי. על הציבור היהודי הוטלו גזרות אנטי-יהודיות ורבים נלקחו לעבודות כפייה. יהודי העיר רוכזו בגטו שהוקם בפרבר המוסקבאי, שהיה פרבר דל ביותר. ב-25 באוקטובר 1941 ננעל הגטו על כ-32 אלף יושביו. התנאים בגטו היו קשים, שררה בו צפיפות איומה ומחסור מתמיד במזון והיציאה ממנו הותרה לצורך עבודה בלבד.

בנובמבר ובדצמבר 1941 נלקחו מרבית היהודים מן הגטו אל יער רומבולה ושם נרצחו על ידי חיילים גרמנים ויחידות משטרה לטביות. לעתים השוטרים הלטבים ביצעו את הרצח כולו כמו ידיהם. בגטו נותרו כ-5,000 יהודים מריגה. במשך הזמן הובאו אל הגטו ונכלאו בו יהודים שגורשו משטחי הרייך, דהיינו מגרמניה. מעת לעת ביצעו הגרמנים טבח נרחב בתושבי הגטו.

בנובמבר 1943 חיסלו הגרמנים את גטו ריגה והנתרים בו הועברו למחנות עבודה.

הגרמנים אסרו בתוקף מתן סיוע ועזרה ליהודים מצד הלטבים, והאוכלוסייה הכללית הייתה עוינת ואלימה כלפי היהודים או אדישה למצוקתם. הנוצרים הלטבים שהסתכנו בסיוע ליהודים פעלו כנגד השלטונות הגרמניים תוך חשש מיחסה של האוכלוסייה הכללית ליהודים.

עם השחרור נרשמו כ-150 ניצולים יהודים בריגה, מתוכם 42 ניצלו על ידי יאניס ליפקה.

כיכר השוק הומה אדם
Latvia Dugavpils

פולין

ב-1 בספטמבר 1939 פלשו צבאות גרמניה הנאצית לפולין והחלה מלחמת העולם השנייה. כוחות הצבא חצו את הגבול כמעט לכל אורכו, לחילות הרגלים והטנקים התלוותה מתקפה אווירית, ומטוסים גרמניים הפציצו את יחידות הצבא הפולני, את הערים הראשיות ואת האוכלוסייה האזרחית שנמלטה מאזור הקרבות. בתוך פחות מחודש נכבשה פולין כולה בשיטת "מלחמת הבזק" ואזרחיה היו נתונים לחסדי הכיבוש הגרמני. בהסכם חשאי שנחתם בין ברית המועצות לגרמניה ערב המלחמה הוחלט ששטחיה המזרחיים של פולין (מעט יותר ממחצית שטחה של פולין העצמאית) יוקצו לברית המועצות. מתוך כ-33 מיליון אזרחים פולנים, כשליש היו תחת שלטון סובייטי, והנתרים - תחת כיבוש גרמני. מתוך 3.3 מיליון יהודים היו 2.1 מיליון תחת שלטון גרמני. לקראת סיומו של כיבוש פולין החליט הממשל הנאצי לחלק את השטחים שכבשה גרמניה לשני חלקים:

שטח שיסופח לרייך הגרמני - שטח זה כלל מחוזות במערב פולין, שמקצתם היו שייכים לגרמניה עד מלחמת העולם הראשונה ומקצתם מעולם לא היו שייכים לגרמניה, ובכללם לודז', העיר השנייה בגודלה בפולין.

שטח הממשל הכללי - הגנרלגוברנמן - אזור מרכז פולין, הנתון לשליטת הממשל הגרמני. השטח חולק לארבעה מחוזות: קרקוב, ורשה, ראדום ולובלין. שטח הכיבוש כולו היה נתון למרות שלטונית ומנהלית מלאה של הרשויות הגרמניות ולא נמסרה בו לפולנים כל סמכות מנהלית של ממש.

עם תחילת הכיבוש הגרמני בפולין היה ברור שכוונתם של הגרמנים לנשל את הפולנים מריבונותם. מבחינת תורת הגזע נחשבו הפולנים נחותים ונועדו לשרת את הגרמנים ולמלא אחר רצונותיהם. האליטות של פולין, ובכללן הכמרים, אנשי הרוח והאקדמיה ואנשי הציבור, היו מטרה מובהקת של הכובשים, שביקשו לקעקע כל אפשרות להנהגה ציבורית מצד הפולנים. הגרמנים נקטו פעמים רבות בשיטת "למען יראו ויראו" ברחוב הפולני, באמצעות אלימות קשה, רצח ותליות ברחוב, כשהגופות נותרו תלויות לעיני כל כמה ימים. הממשלה הפולנית גלתה ללונדון, ושם המשיכה לפעול במהלך שנות הכיבוש.

עם תחילת הכיבוש החלה מדיניות אנטי-יהודית שבשלב הראשון התמקדה בבידול היהודים מהפולנים ובריכוזם. לשם כך נצטוו היהודים לענוד סימן מזהה על בגדיהם, ובשני הריכוזים הגדולים ביותר, ורשה ולודז', הוקמו גטאות כבר במהלך שנת 1940. מצבם של יהודי פולין תחת הכיבוש הגרמני הידרדר במהירות. מראשית הכיבוש גויסו יהודים לעבודות כפייה, נצטוו לענוד טלאי צהוב, נושלו מנכסיהם, והוטלו עליהם עוד הגבלות רבות בחיי היום-יום. משנת 1942 החלה השמדה המונית של יהודי פולין. בזה אחר זה גורשו יהודים מהערים, נלקחו למחנות השמדה שהקימו הגרמנים, ושם נרצחו. ב-22 ביולי 1942 החל הגירוש הגדול מגטו ורשה, שבמהלכו גורשו כ-300 אלף איש למחנה ההשמדה טרבלינקה ושם נרצחו. מתן סיוע ועזרה ליהודים מצד פולנים גרר אחריו עונשים קשים במיוחד, ובראשם גזר דין מוות.

ביחסים שבין יהודים לפולנים היו משקעים רבים. אמנם פולנים קתולים ויהודים חיו זה לצד זה מאות שנים, אך בד בבד סבלו היהודים מהאנטישמיות, דבר שליווה אותם גם בשנות המלחמה הקשות. כך, לדוגמה, קמו בפולין מחתרות שונות ובראשן "ארמיה קריובה", שבשיאה פעלו בה 30 אלף איש והיא נודעה ביחסה האנטישמי כלפי היהודים ובכך שלא סייעה להם בזמן השואה ולעתים התנכלה להם. עם זאת, יאן ז'בינסקי עצמו היה חבר מחתרת זו, ומתוך אותה מחתרת קם ארגון שעסק כולו בעזרה ליהודים בשם ז'גוטה - מפעל ייחודי שהיה מבוסס על ארגונים יהודיים בשותפות עם ארגונים קתוליים והיה אחראי להצלת מאות יהודים.

קשה לאמוד את מספרם של אלה שנעזרו באזרחים פולנים כדי לנסות להינצל. כשלושה מיליון יהודים פולנים נרצחו בשואה. מתי מעט ניצלו.

ברית המועצות

ערב מלחמת-העולם השנייה ישבו בבריה"מ 3,020,000-3,050,000 יהודים. בשנים 1939-1940 סיפחה בריה"מ את פולין המזרחית, הארצות הבלטיות, בסרביה וצפון בוקובינה. באזורים ההם התגוררו 1,880,000-1,900,000 יהודים וכן היו בהם 250,000-300,000 פליטים יהודים, שנמלטו משטח פולין הכבושה בידי הגרמנים. בעת פלישת הגרמנים לבריה"מ ביוני 1941 היו בשלטון הסובייטים 5,150,000-5,250,000 יהודים - יותר ממחצית מספר יהודי אירופה. בין 1,250,000-1,500,000 יהודים ישבו באזורי הגירה חדשים, היינו, מחוץ ליתחום המושב' של ימי הצארים, רובם בערים הגדולות. החטיבה ההיא הייתה צעירה יותר מאשר כלל יהודי בריה"מ ובעלת השכלה גבוהה בהרבה מן הממוצע בקרב יהודי בריה"מ, חלק ניכר ממנה היה משולב במנהל, בממסד ובמדע הסובייטים. יהודים אלו היו מעורים בתרבות הסובייטית. בין 750,000-1,000,000 יהודים ישבו בערים הגדולות. בין 500,000-1,000,000 יהודים המשיכו להתגורר בעירות ובאזורי ההתיישבות החקלאית

היהודית, שבשנות ה-20 ובראשית שנות ה-30 יזם ועודד השלטון הסובייטי. ערב מלחמת-העולם השנייה היו אפוא עשרות כפרים בדרום אוקראינה ובחצי-האי קרים שכול תושביהם או רובם היו יהודים. רובם הגדול של בני אותה חטיבה היו מבוגרים והשכלתם הפורמלית נמוכה בהרבה מן הממוצע בקרב יהודי בריה"מ.

ביוני 1941 החלה המלחמה בין גרמניה הנאצית לברית המועצות, במהלכה כבשו הגרמנים שטחים. השטחים הכבושים בבריה"מ חולקו מבחינת המינהל של הגרמנים לארבע יחידות, וגבולותיהן השתנו בהתאם להתפתחויות בחזית. ואולם, לחלוקה הזאת שבתחום שליטת הגרמנים נודעה משמעות מעטה ביותר מבחינת האוכלוסייה היהודית, שבה טיפלו בעיקר הס"ס והאיינזגרופן, בעת ההכנות למבצע 'ברברוסה' ניתנו הוראות להשמיד את כול היהודים [ראה פקודת הקומיסרים] הרצח הטוטלי של היהודים בכל ישוב שכבשו הגרמנים בשטחי בריה"מ שבגבולותיה עד 1939, נעשה כמה שבועות, ולכול היותר חודשיים-שלושה אחר כיבוש הישוב. רק מעטים מאוד מקרב הלא-יהודים סיכנו את חייהם והחביאו יהודים. חלק מן האוכלוסייה, ובכללם גם תופסי עמדות במנגנון הסובייטי הנמוך והבינוני, שיתפו פעולה עם הגרמנים וסייעו בצורה פעילה לרצח יהודים. תגובותיה של מרבית האוכלוסייה המקומית, שרצח היהודים נעשה ממש לנגד עיניה, נעו בין אדישות, מתוך השתתפות בצערם של היהודים, או מתוך שמחה לאידם. תנועת הפרטיזנים הסובייטית כמעט שלא נקטה צעדים של ממש להצלת יהודים, והתרכזת בפגיעות באויב, בשיבוש דרכי תעבורה וכיוצא בהם. היהודים שבימי השואה נמצאו בתחום שלטון הסובייטים ראוי לחלקם לשניים: מאות אלפי מגויסים בצבא האדום, גברים בעיקר; ויותר משני מיליונים בקרב האוכלוסייה האזרחית. במהלכה של המלחמה גויסו לצבא האדום רוב הגברים היהודים, בדומה לכלל האוכלוסייה. האוכלוסייה היהודית בעורף נשאה בסבל, ברעב ובמחלות שהיו מנת חלקם של כול תושבי המדינה. העיר לנינגרד עמדה במצור קשה שהטילו עליה הגרמנים של 900 ימים. במהלך תקופה זו הידרדר המצב של האוכלוסייה בעיר בעיקר בשל מחסור כבד במזון שהביא לתמותה אדירה.

הונגריה

משנת 1919 היה השלטון בהונגריה נתון בידי מפקד הצבא אדמירל מיקלוש הורטי, שהיה אדמירל בצבא של המונרכיה האוסטרו-הונגרית. הורטי חש מקורב לגרמניה הנאצית והונגריה הייתה בעלת ברית של גרמניה הנאצית מסוף שנות ה-30. במרס 1938 נחקק בהונגריה החוק האנטי-יהודי הראשון, חלק ממגמה כללית במדיניות של הורטי. בתמורה לשיתוף הפעולה הכלכלי והמדיני עם גרמניה ולהצטרפות הונגריה לגוש המדינות הפרו-נאציות, סופחו אליה בהדרגה רבים מן השטחים ששאפה להחזיר לגבולותיה, שטחים שנמסרו לשכנותיה בעקבות נפילתה של המונרכיה האוסטרו-הונגרית. ב-1938 קיבלה הונגריה חלקים מצ'כוסלובקיה, וב-1939 סופחו אליה שטחי רוסיה הקרפטית (שבאותם ימים היו אף הם שייכים לצ'כוסלובקיה). ב-1940 איפשר היטלר להונגריה להשתלט על שטחי צפון טרנסילבניה, שהיו עד אז בתחומה של רומניה, ובראשית 1941, בתמורה לסיועה בכיבוש יוגוסלביה, זכתה הונגריה לקבל שטחים נוספים מסרביה. סיפוחים אלה העלו את מספר היהודים שהיו תחת שליטתו של הורטי לכ-725 אלף. למרות שיתוף הפעולה ההדוק עם גרמניה והמדיניות האנטי-יהודית, בהונגריה היה מצבם של היהודים נוח ביחס לארצות כבושות ולמדינות גרות אחרות.

משנת 1939 הונהג בהונגריה חוק שירות העבודה, שבמסגרתו גויסו יהודים לצבא והועסקו, ביחידות נפרדות, בעבודות שונות כמו סלילת כבישים וחפירת תעלות. ביחידות אלה נספו כמעט 42 אלף יהודים. עד 1944 דחה הממשל ההונגרי בעקביות את דרישת הגרמנים להחלת "הפתרון הסופי" על יהודי המדינה.

בסמוך לתבוסתם של הגרמנים, בשלבים המאוחרים של המלחמה, הגיבה גרמניה לגישושי הפרישה של הונגריה מגוש המדינות שניצבו תחת פיקוחה והשפעתה: גייסות גרמניים הוכנסו להונגריה במרס 1944. בד בבד החל מסע מזורז של ריכוז היהודים ושילוחם מזרחה. המצב המחמיר בחזית והתקרבותם של כוחות ברית המועצות הביאו להאצת השילוחים, ובעיקר מערי השדה. במשך 56 ימים נשלחו מערי השדה בהונגריה למחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו כ-440 אלף יהודים. רובם נרצחו מיד עם הגיעם. הריכוז, הכליאה בגטאות מאולתרים והשילוח נעשו על ידי אנשי המשטרה והז'נדרמריה ההונגרית בסיוע אנשי ס"ס גרמנים. השילוחים הופסקו ביולי בהוראתו של הורטי. הוראה זו הצילה למעשה את 200 אלף יהודי בודפשט רבתי שנותרו בהונגריה. באוקטובר השתלטו על הונגריה, בסיוע הגרמנים, אנשי "צלב החץ", מפלגה פשיסטית גזענית שהצהירה שהיהדות היא גזע, ואז נעשו ניסיונות נוספים לחידוש השילוחים. אך מרבית יהודי בודפשט לא שולחו וניצלו.

במרס 1944, עם תחילת הכיבוש, המשיך הורטי בתפקידו כמושל (עוצר) הונגריה, וראש הממשלה היה דמה סטויאי, לשעבר שגריר הונגריה בברלין. אזרחים הונגרים שסייעו ליהודים היו צפויים להישלח למאסר בשל מעשים אלה, ובמקרים מעטים, בעיקר בתקופה שהשלטון היה נתון בידי אנשי צלב החץ, הוצאו להורג.